

PETRI MIRALA

Mikä tutkijan- koulutustamme oikein vaivaa?

”Jussila on pelottavan oikeassa”. Kahdessa ohjauskulttuurissa opiskelleen ja nyt tiedekuntansa jatkokoulutuksen kehittämistä koordinoivan Petri Miralan näkökulma keskusteluun opinnäytteen ohjaamisesta.

■ Osmo Jussila tutki ja hutki Suomen historian tutkimusta (*HAIK* 4/2003). Yhdeksi perisyyniksi hän luki sen, että opiskelijat valitsevat itse graduilleen aiheen. Tuntematta aihealueensa tutkimusta ja mitä sen ”etulinjassa” tapahtuu, he valitsevat vähämerkityksellisen aiheen, tuloksena pinnallinen historiikki. Valittu merkityksetön aihe pai-

suu sitten usein kehnoksi väitöskirjaksi asti.

Minulla lienee joku pätevyys arvioida, onko Jussilan puheissa perää. Tein gradu-ni itse valitsemastani aiheesta Helsingin yliopistossa. Väitöskirjani tein Dublinin Trinity Collegen ankarassa ja elitistisessäkin ohjauskulttuurissa, jossa aiheen valinta on kaikkea muuta kuin opiskelijan yksityisasiä ja tulostakin on tultava määrääjassa. Kumpi siis on parempi?

Graduaiheen valintaan en muista saaneeni ohjausta. Yleisen historian aiheet rönnyivät jo proseminaarissa kaikkialle maailmaan. Itse olin jostain saanut päähäni tehdä gradun Irlannin historiasta. Alkuperäislähteitä ei ollut, tutkimuskirjallisuuttakin niukasti. Eduskunnan kirjastosta sentään löysin sattumalta parlamenttiasiakirjoja, jotka käsitelivät protestanttijärjestö Oranialaisveljeskuntaa 1700- ja 1800-luvun taitteessa.

Aihe tuntui vähän tutkitulta, minkä sentään älysin varmistaa kirjoittamalla eräälle irlantilaisprofessorille. Ohjaajani Matti Viikari (1943–94) ei ollut Irlannin historian eksperti, mutta hänen valistusajan ja kansalaisyhteiskunnan nousun tuntemuksensa oli suureksi avuksi alkuvaiheessa. Kiitos Erasmus-ohjelman, pääsin loppumetreillä Irlantiinkin ja tein työn loppuun Galwayn yliopistossa. Moni muu sai siis varmasti paljon vähemmän apua ja neuvoja kuin minä.

Viikari kannusti minua jatko-opintoihin ja etsimään lisäohjausta. Päädyin lopulta Trinity Collegeen, jossa Irlannin uuden ajan alun historian *grand old man*, Louis M. Cullen, kysyi ajatuksiani väitöskirjasta. Änkytin, että voisin kai jatkaa graduaiheestani. Professori Cullen oli lukenut graduni – jonka onneksi olin kirjoittanut englanniksi – ja muisti, että olin sivunnut vapaamuura-reita oranialaisten yhtenä esikuvana. Tutki poika vapaamuurareita, niitä on tutkittu vielä vähemmän, kävi käsky.

Helsingissä vallitsevan valinnanvapauden tuloksena tein luultavasti keskinkertaisen gradun, joka varmaan vain tuurilla johti eteenpäin. Aihetta kun oli tutkittu niin vähän, että jopa sekin oli merkittävä lisä. Dublinissa aihe lyötiin eteeni. Seurasi neljä vuotta työtä vuorotta, matkan varrella oli vieläpä uusi karsinta siinä, ketkä jatko-opiskelijat saivat yrittää tohtoriksi asti ja keille osoitettiin ovea jo aiemmin. Lopussa seisoi kuitenkin kiitos: arvostetulla palkinnolla palkittu väitöskirja.

Ohjauksen merkitys käsitetään meillä yhä vielä usein väärin. Kunnollinen aiheenvalinta ja ohjaus ei tarkoita sitä, että opiskelija pääsisi vähemmällä vaan sitä, että hänen lähtötasonsa on korkeampi. Tällöin rimakin voi olla ylempänä ja – jos vain rahoittaja suo – työ valmistuu tolkullisessa ajassaakin. Työtaakkaansa valittavalle opettajallekin olisi kohtuullisempaa, jos jatko-opiskelijoita olisi kerrallaan viisi (jotka todella valmistuvat ja vievät tiedettä eteenpäin) eikä viittäkymmentä (joista hyvä jos viisikään valmistuu).

Rohkenen siis väittää, että Jussila on pelottavan oikeassa, ainakin mitä väitöskirjoihin tulee. Opinnäytteen kunnollinen ohjaus on mahdotonta, jos aiheet saavat olla maan ja taivaan väliltä. Ohjaaja ei sitoudu työhönsä, ellei ole saanut olla itse vaikuttamassa tutkimuksen aiheeseen (ja vielä vähemmän, ellei edes tiedä aiheesta mitään). Opiskelijaparka ei saa ”ohjaajastaan” mitään irti, vaan joutuu itse keksimään pyörän uudelleen.

Jatko-opiskelijoita valitsevilla tulisi olla rohkeutta torjua vaikka maailman parhaan gradun tekijä ja maailman etevimmän tutkimussuunnitelman esittäjä, jos väitöskirjan aiheesta ei päästä yksimielisyyteen eikä työlle siis ole antaa kunnon ohjausta. Tällöin on opiskelijalle suuri palvelus ohjata hänet toisen ohjaajan luo, toiseen yliopistoon, toiseen maahankin. ■